

BRUHANJE

Branko Košir

1. Zakaj pride do bruhanja?

Zaradi različnih vzrokov (zdravila, bolezni gibanja in metabolični vzroki) se aktivira center za bruhanje v možganih, sledi napenjanje trebušne stene in izločitev želodčne vsebine skozi požiralnik navzgor skozi usta. Center za bruhanje prejema signale iz ust, želodca in črevesja, krvnega obtoka, ravnotežnega sistema, samih možganov (vid, voh, misli). Dražljaj za bruhanje lahko pride od možganov, pa vse do ledvičnih kamnov, včasih že sam pogled na bruhanje lahko povzroči bruhanje.

Bruhanje je le eden od obrambnih zaščitnih mehanizmov telesa, zato je pogosto. Skoraj vsak otrok občasno bruha. Ena od oblik bruhanja je tudi polivanje pri dojenčkih, ki je s starostjo vedno redkeje in manjše.

2. Kdaj in kako si lahko pomagata sami?

Bolnik si lahko pomaga s pitjem tekočine v malih količinah (žlica ali požirek na nekaj minut). Počasno pitje preprečuje hitro širitev želodca, saj le-ta povzroči slabost in bruhanje. Bolnik naj pije elektrolitske mešanice, ki so na voljo v lekarnah, dobri pa so tudi prekuhana voda in čaji. Omeniti velja, da pri hudem bruhanju tudi počasno pitje ne koristi. Za dojenega otroka je najboljše materino mleko, seveda ob dodajanju tekočine.

3. Kdaj morate k zdravniku?

V večino primerih zaradi bruhanja pregled pri zdravniku ni potreben. Obisk pri zdravniku pa je nujno potreben v primerih:

1. hudega glavobola in/ali otrdelega vratu,
2. trde, napete in boleče trebušne stene,
3. bruhanja, ki traja več kot 24 ur,
4. v bruhanju je vidna kri ali kavi podobna usedlina,
5. izsušitve (suha usta, žeja, nemoč, slaba elastičnost kože, suhe oči, jokanje brez solz, zelo malo ali nič urina).

Če bruha otrok, je zdravnika potrebno obiskati tudi:

- če otrok postane nezainteresiran za okolico ali pretirano razdražen,
- če otrok prepogosto bruha,
- če otrok več ko 8 ur ne zaužije nobene tekočine,
- če odrasla oseba več kot 12 ur ne zaužije nobene tekočine,
- če se zmanjša količina urina v plenici,
- če bruhanje traja dlje časa, oseba pa ni noseča.

4. Katere ukrepe zdravnika lahko pričakujete?

Zdravnik vas bo natančno izprašal o poteku bolezni in o morebitnih podobnih težavah pri ljudeh v vaši okolici. Sledil bo pregled, kjer je poudarek na iskanju znakov hujše bolezni in izsušitve. Zdravnik se lahko odloči tudi za merjenje temperature pod pazduho in v danki, za pregled krvi, urina in rentgensko slikanje trebuha.

Ob sumu na težjo bolezen vas bo poslal k ustreznemu specialistu. Natančnejša laboratorijska analiza krvi je potrebna pri dolgotrajnemu bruhanju.

5. Katere so najpogostejše diagnoze ob bruhanju?

Bolezni, ki jih spremlja bruhanje, je veliko. Najpogostejša diagnoza je virusna okužba prebavil, sledi ji bakterijska okužba; nadalje vnetje želodčne sluznice in trebušne slinavke; bruhanje, povezano z žolčnimi in ledvičnimi kamni ali okužbami, migrenskimi glavoboli in vrtooglavico, vnetjem slepiča ali povezano s hudimi in resnimi boleznimi, kot so: vnetje jetrnega tkiva (hepatitis), vnetje možganskih ovojnic ali možganovine (meningitis, encefalitis), znotrajmožganska krvavitev, akutna zapora črevesja, tumorji ... ali manj pogosto – bruhanje, povezano z zaprtjem, izvenmaternično nosečnostjo, pretresom možganov ...

Bruhanje je lahko stranski učinek zdravljenja (antibiotiki, kemoterapija ...), lahko pa je izzvano namerno. Bolezen se imenuje bulimija in je najpogostejša pri najstnicah, povezana pa je z anoreksijo. Bruhanje se lahko pri nekaterih ljudeh pojavlja ob slabosti na potovanjih z avtomobilom, letalom ali ladjo (t.i. potovalna bolezen) ...

6. Kateri so načini zdravljenja?

Zdravljenje je odvisno glede na vzrok bruhanja. Najpomembnejše je nadomeščanje tekočine in izgubljenih mineralov; bodisi s pitjem bodisi v obliki infuzij.

7. Kako poteka spremljanje bolnika, ki bruha?

Če se je zdravnik odločil za zdravljenje doma, se je potrebno držati njegovih navodil. Najpogosteje bruhanje izgine v dnevu ali dveh. Če prihaja do poslabšanja bolezni oz. se pojavljajo dodatni znaki, je potrebna kontrola, v primeru, da simptomi postopoma izginejo, pa nadaljnje kontrole niso potrebne.

8. Ali in kako lahko bruhanje preprečite?

Bruhanje je moč preprečiti s skrbno higieno, tj. z umivanjem rok, zaužitega sadja, zelenjave ... Če na potovanjih pogosto bruha in vam je slabo, se z zdravnikom pogovorite o preventivi z zdravili (antiemetiki), ki jih vzamete, preden greste na pot. Na potovanjih v eksotične kraje se držite natančnih navodil glede higiene in uživanja hrane in vode.